

PUOLUEHALLITUKSEN ESITYS

Sosiaalinen kestävyys kuten sosiaali- ja terveystaloudet

”Oikeudenmukaisuuteen kuuluu, että ahkeruus ja järkevät valinnat tuovat menestystä tekijälleen. Siihen kuuluu myös, että vaikeuksiin joutunutta autetaan nousemaan jaloilleen.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

Yhteiskunnan sosiaalista kestävyttä mitataan sillä, miten se kykenee turvaamaan heikoimmassa asemassa olevien elämän inhimilliset lähtökohdat syntymästä elämän viimeiseen päivään asti. Tämä koskee niin toimeentuloa kuin tärkeiden palveluiden saatavuutta. Kokoomuksen tavoite on, että jokainen suomalainen saa tarvitsemansa sote-palvelut nopeasti ja laadukkaasti asuinpaikasta tai taloudellisesta asemasta riippumatta.

Kokoomuksen aatteen lähtökohtiin kuuluu täysivaltaisen yksilön itsemääräämisoikeus itseään koskevissa asioissa sukupuoleen, ikään, katsomukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen, syntyperään, yhteiskunnalliseen asemaan tai muuhun taustaan katsomatta. Sivistisyhteiskunta kohtelee jokaista jäsentään yksilönä, yhdenvertaisella tavalla.

Kokoomus haluaa turvata ihmisten oikeuden sujuvaan hoitoon, pääsyn inhimilliseen hoivaan ja muihin tarvitsemiinsa palveluihin. Tämän teemme palveluiden sisältö- ja asiakasnäkökulmasta.

Sosiaali- ja terveystaloudet rakennetta on uudistettava niin, että se tarjoaa oikean palvelun oikeaan aikaan. Sairauksien ehkäisyssä sekä hoidossa pitää pyrkiä auttamaan jo ennen kuin ihminen tarvitsee sairaalahoitoa. Jokaisen suomalaisen on voitava luottaa siihen, että hän saa tarvitsemansa hoidon ja hoivan oikea-aikaisesti, sujuvasti ja turvallisesti. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi painopiste tulee olla ehkäisevässä työssä.

Väestömme ikääntyy ja ihmisten palvelutarpeet eri elämäntilanteissa moninaistuvat. Tämä tarkoittaa, että sosiaali- ja terveystaloudet tarve kasvaa tulevina vuosina. Samalla palveluita haastaa kaksi perustavanlaatuista ongelmaa: rahan ja osaavan henkilöstön niukkuus.

Kokoomus haluaa varmistaa, että suomalaiset saavat laadukkaita sosiaali- ja terveystaloudet myös jatkossa. Siksi kokoomus on sitoutunut tulevina vuosina panostamaan niihin kasvavassa määrin. Samaan aikaan on välttämätöntä hillitä palvelutarpeen kasvua ja arvioida kriittisesti, minkä laajuiseen palvelulupaukseen julkiset resurssit ja henkilöstö riittävät. Kokoomus katsoo, että julkisten sosiaali- ja terveystaloudet laajuus on mitoittettava sellaiseksi, että sen vaatima rahoitus ja henkilöstömäärä ovat kestäväällä pohjalla. Pykälä ei palvele tai paranna.

Kokoomus haluaa, että hyvinvointialueet onnistuvat tehtävässään. Samaan aikaan on vaadittava, että alueet pystyvät tarjoamaan laadukkaat terveys-, sosiaali- ja pelastuspalvelut alueensa asukkaille ja toimimaan niille asetetuissa raameissa palveluiden ja rahoituksen osalta. Jos tämä ei toteudu, Kokoomus on valmis myös rakenteellisiin muutoksiin.

Uudessa ajassa korostuu vaatimus hoitojen ja palveluiden tuoman hyödyn tarkastelusta. Käytettävissä olevat resurssit on kohdennettava mahdollisimman vaikuttavasti. Käytettävän hoidon, palvelun, toimintamallin tai työkalun, on oltava vaikuttava myös verrokkeihinsa verrattuna. Kokoomus tunnustaa, että julkiseen palveluvalikoimaan liittyvä työ edellyttää laajaa yhteiskunnallista keskustelua ja haluaa tähän työhön mukaan ammattilaiset ja asiantuntijat.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämisen kärkenä on oltava ihminen ja hoitoon pääsy, sekä laadukkaat ja vaikuttavat palvelut ja järjestelmän kestävyys kustannusten kasvua hillitsemällä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan työhön mukaan julkiset palvelut, yksityiset toimijat ja kolmas sektori. Kokoomus on sitoutunut turvaamaan sosiaali- ja terveyspalveluiden laadukkaan ja hallitun moninaisuuden julkista järjestelmää tukevan työterveyshuollon, YTHS:n, Kela-korvausten ja itse rahoitettujen yksityisten palveluiden kautta.

Oikea-aikaisten, saavutettavien ja tehokkaasti tuotettujen palveluiden lisäksi huomiota on kiinnitettävä jatkossa entistä enemmän terveellisten elämäntapojen edistämiseen ja jokaisen omaan vastuuseen terveydestään. Elämäntapasairauksien ja niiden haittojen vähentäminen terveellisellä ravinnolla, riittävällä fyysisellä aktiivisuudella ja kohtuuden noudattamisella on verrattomasti tehokkaampaa kuin mitkään lisäykset seurausten hoitamisen resursseihin.

Uudistetaan palvelut ihmisen ehdoilla

- Hyvinvointialueilla on jatkossakin pidettävä huolta nopeasti hoitoon ja palveluihin pääsystä sekä huolehdittava toimista, joilla varmistetaan hoidon jatkuvuus ja palveluiden saumattomuus.
- Palveluiden painopistettä on siirrettävä korjaavista palveluista kohti aiempaa varhaisempaa tukea ja apua sekä ennaltaehkäisyä.
- Erikoissairaanhoidon palveluita on kehitettävä erityisesti palveluiden laatu ja osajien saatavuus, sekä erikoistuminen varmistaen.
- Kokoomus suhtautuu myönteisesti ammatinharjoittaja- ja omalääkärimallien jatkokehittämiseen ja näkee ne tärkeänä osana tulevaisuuden perusterveydenhuoltoa.
- Varmistetaan, että digitaaliset ja etäpalvelut ovat julkisissa sote-palveluissa kaikkien niiden saatavilla, joille ne sopivat.
- Palvelujen tasapuolisen saatavuuden varmistamiseksi kehitetään myös asiakkaiden kotiin ja lähiympäristöön vietäviä, sekä liikkuvia palveluja.
- Haemme aktiivisesti julkisten ja yksityisten toimijoiden sekä järjestöjen yhteistyönä terveys- ja sosiaalipalveluihin malleja, jotka kannustavat terveellisten elämäntapojen edistämiseen ja jokaisen vastuuseen omasta terveydestään. Erityisesti digitaalisissa palveluissa on merkittävä potentiaali, jota tulisi hyödyntää hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.
- Monituottajuuden esteitä on purettava ja siten lisättävä hyvinvointialueiden mahdollisuuksia järjestää palveluita tehokkaalla ja ennen kaikkea alueiden asukkaiden näkökulmasta laadukkaalla, vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla.
- Vahvistamme itsemääräämisoikeutta eli oikeutta valita itse tai tuetusti. Valinnanmahdollisuuksia on oltava lompakon paksuudesta tai asuinpaikasta riippumatta.
- Toteutamme valintamahdollisuuksien vahvistamisen palvelusetelijärjestelmää kehittämällä ja laajasti hyödyntämällä. Palvelusetelien tarjoamisesta teemme lainsäädännöllä velvoittavaa. Toteutamme palvelusetelijärjestelmän ohjauksen valtakunnallisesti.
- Hyödynnämme henkilökohtaista budjetointia laajempia palvelukokonaisuuksia tarvitseville.
- Pidämme jatkossakin kiinni Kela-korvausjärjestelmästä, jotta perustason sote-palvelut eivät entisestään ruuhkaudu.

- Lisäämme suunnitelmallisesti sote-alan koulutusmääriä ja huolehdimme alan veto- ja pitovoimasta. Otamme käyttöön hoito- ja hoivatyötä helpottavia teknologioita.

Yhtenäistetään sote-tiedontuotantoa

- Puramme viranomaisten päällekkäiset tiedonkeruuvaihtoehdot
- Harmonisoimme kansalliset tietomäärittelyt, tietorakenteet ja kirjaamisohjeet niin, että tiedot voidaan kertakirjata sujuvasti osana palveluprosesseja. Varmistamme, että kaikki tieto on koneluettavaa, että kerätty tieto on sujuvasti käytettävissä eri toimijoiden välillä ja että tietoa voidaan hyödyntää myös palvelutarpeen ennakointiin sekä varhaiseen puuttumiseen.
- Kanta järjestelmä täytyy kehittää alustaksi, johon voidaan syöttää rakenteellista ja harmonisoitua tietoa, jotka kaikki tarvittavat toimijat voivat käyttää. Tiedon on seurattava potilasta ja liikuttava molempiin suuntiin.
- Laajennamme laaturekistereitä ja edistämme hoidon vaikuttavuusarviointien tulosten avoimuutta.
- Mahdollistetaan tekoälyn hyödyntäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa nykyistä paremmin. Hyödynnetään generatiivisen tekoälyn tarjoamat mahdollisuudet tuottavuuden ja laadun parantamisessa ja ammattilaisten ajankäytön suuntaamisessa potilastyöhön.
- Poistetaan esteitä tutkimuksen tekemiseltä ja muutetaan lainsäädäntöä enemmän mahdollistavaan muotoon. Uudistetaan sote-tiedon toisiolaki niin, että se edistää Suomessa tehtävää tutkimusta ja mahdollisuutta hyödyntää tietoa.
- Edistämme yhtenäisen tietosuojalainsäädännön kehittämistä siten, että tietojen luovutuksen suostumusmenettelystä luovutaan, eli henkilön pitää erikseen kieltää hoitavan sotehenkilöstön pääsy omiin tietoihin sen sijaan, että siihen pitää antaa erikseen lupa.
- Toteutetaan kokeiluna ajatus preventiiviklinikoista, eli merkittävien kansansairauksien ehkäisyä ja vaikuttavaa hoitoa tukevia klinikoita, joissa voitaisiin hyödyntää uutta teknologiaa ja skaalata ratkaisuja alueille.
- Vahvistamme ihmisten oikeutta ja mahdollisuuksia omien tietojensa hallintaan ja hyödyntämiseen, sekä selvennämme lainsäädännön antamia mahdollisuuksia toteuttaa omien tietojen hallintaa tietoturvallisesti. Digiminän avulla ihminen voi itse tulevaisuudessa päättää, miten omat potilastiedot liikkuvat eri toimijoiden välillä.

Huomio ongelmien ennaltaehkäisyyn ja tehokkaaseen apuun

Mielenterveyspalveluiden saatavuus ja toimet mielenterveysongelmien ehkäisemiseksi on turvattava. Yksilön hädän lisäksi kysymys on valtavasta yhteiskunnallisesta haasteesta: Mielenterveysongelmat ovat jo suurin yksittäinen työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syy.

Sosiaalipalveluiden rooli avun tarjoamisessa silloin, kun apua tarvitaan, on kriittinen. Mitä aikaisemmin apua ja tukea voidaan tarjota, sitä kevyemmin eri elämäntilanteisiin liittyviä haasteita pystytään ratkaisemaan. Sosiaalipalvelujen kehittämisessä on panostettava moniammatillisuuteen ja palveluiden saatavuuteen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden pirstaleisuuden vähentäminen, ammattilaisten yhteistyön parantaminen, osaamisen kehittäminen ja varhaisen vaiheen toimien lisääminen ovat tärkeitä

kehittämisen kohteita. Erityisesti lasten ja nuorten palveluita on kehitettävä lapsi- ja perhelähtöiseksi kokonaisuudeksi. Vastaamme osaajapulaan lisäämällä sote-alan koulutusmääriä.

Mielenterveyden haasteeseen on aika tarttua

- Kokoomuksen mielestä mielenterveyspalvelut pitää saada matalalla kynnyksellä, ja hoitoon pitää päästä selvästi nykyistä nopeammin.
- Toteutetaan terapiatakuu lapsille ja nuorille ja edistetään terapiat etulinjaan -toimintamallin hyviä käytäntöjä.
- Otamme mielenterveyspalveluissa nykyistä vahvemmin huomioon myös ihmisen kokonaisvaltaisen terveyden edistämisen ja elämänhallinnan. Tämä kattaa niin ravinnon, liikunnan ja sosiaaliset suhteet kuin mahdollisuuden työntekoon eri järjestelyin.
- Kannustetaan työhyvinvoinnin kehittämiseen ja työssä jaksamisen tukemiseen.
- Parannetaan tietopohjaa uupumisen, masennuksen ja mielenterveyden haasteiden juurisyistä ja haetaan tietoon pohjautuvia ratkaisuja niiden ehkäisemiseksi.
- Lisätään matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita ja hyödynnetään myös digitaaliset palvelut sekä järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö (esim. walk-in ja chat –palvelut)

Autetaan eniten tukea tarvitsevat jaloilleen toimivilla sosiaalipalveluilla

- Yhteiskunnan sivistystä mitataan sillä, miten se pitää huolta aidosti kaikkein heikoimmassa asemassa olevista. Aina on huolehdittava siitä, että jokaisella on oikeus perustarpeisiin ja autettava niitä, jotka eivät siihen itse pysty.
- Erityisesti sosiaalihuollon palveluiden pirstaleisuutta on pystyttävä uudessa sote-rakenteessa korjaamaan siten, että palveluiden saumattomuus ja asiakkaan ohjautuminen oikeaan palveluun paranee.
- Vähennämme asunnottomuutta kirjaamalla asunnottomuuden vähentäminen valtion tukemien vuokra-asuntojen keskeisimpiin tehtäviin. Tavoitteena tulee olla, että Suomessa jokaisella on asunto. Poistetaan pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2027 mennessä.
- Kootaan lasten ja perheiden palvelut toimiviksi kokonaisuuksiksi.
- Huolehdimme lastensuojelun resurssien riittävydestä painottaen erityisesti ennaltaehkäisevää työtä ja avohuollon palveluita. Lastensuojelun kehittämisen tavoitteena täytyy olla huostaanottojen tarpeen selkeä vähentyminen. Samoin turvaamme perheiden kotipalvelun ja perhesosiaalityön resurssit. Perheiden kotiin tuotavat palvelut ovat tehokkaimpia tapoja auttaa perheitä ja ehkäistä uupumista ja loppuun palamista.
- Selkeytetään lastensuojelulainsäädäntöä. Lastensuojelun viranomaisten toimivaltuudet on päivitettävä siten, että heillä on aidot mahdollisuudet tehdä työtään menestyksekkäästi. Vaikeasti oireileville nuorille suunnattujen erityisen huolenpidon yksiköiden määrää on lastensuojelussa lisättävä ja niiden toimivaltuuksia on parannettava.

Päihdeongelmista ja riippuvuuksista kärsiviä on autettava tehokkaasti

- Kokoomus haluaa parantaa ehkäisevän ja korjaavan päihdetyön kokonaisuutta, sekä varmistaa palveluiden nivoutumisen sujuvaksi osaksi muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.
- Ehkäisevää päihdetyötä on tehtävä valtakunnallisesti kaikessa lasten ja nuorten toiminnassa.
- Myös päihdehuollon hoito- ja kuntoutuspalveluita, joita tehdään hyvinvointialueilla niin sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä lastensuojelussa, on parannettava.
- Jos ihminen haluaa lopettaa päihteiden käytön ja tarvitsee siihen tukea, sitä on oltava helposti ja matalalla kynnyksellä saatavilla.
- Hyödynnämme kolmannen sektorin osaamista vanhusten yksinäisyyden helpottamisessa, keinona ennaltaehkäistä ikääntyneen väestön alkoholin liikkäytön yleistymistä.
- Tehostamme alkoholin liikkäytön tunnistamista ja siihen puuttumista työpaikoilla.
- Päihderiippuvuudesta kärsivän äidin oikeus käyttää päihteitä ei voi koskaan olla tärkeämpi kuin lapsen oikeus syntyä terveenä. Lapsen terveyden turvaamiseksi on tarvittaessa sovellettava pakkohoitoa tai ennakoivaa huostaanottoa.
- Lisäämme tullin, rajavartiolaitoksen ja poliisin voimavaroja huumeiden salakuljetuksen ja kaupan paljastamiseksi ja tekijöiden löytämiseksi.
- Mahdollistamme huumeiden käyttäjille kaikkialla matalalla kynnyksellä pääsyn vieroitukseen ilman pelkoa rikolliseksi leimautumisesta. Tuemme riippuvuudesta eroon päässeitä päihteettömän elämäntavan ylläpidossa.
- Kiinnitämme erityistä huomiota nuorten huumeidenkäytön ehkäisyyn ja nuorten huumekuolemien vähentämiseen.
- Puutemme ylivelkaantumiseen ja rahapelihaittoihin varhaisessa vaiheessa. Varmistetaan hoidon saatavuus peliriippuvaisille huomioiden myös etäpalvelut.

Hyvä elämä eläkkeellä ja ikäihmisenä

Elinajan pidentyessä ja pitkäikäisyyden yleistyessä ei eläkeikäisiä voi pitää yhtenäisenä ryhmänä. Yhä useampi kansalainen on terve ja toimintakykyinen vuosikymmeniä eläkkeelle siirtymisensä jälkeen. Aktiivinen 70-vuotias voi olla paremmassa kunnossa kuin 50-vuotias fyysisesti passiivinen henkilö. Hyväkuntoisten ja aktiivisten senioreiden joukon kasvaessa on pohdittava, miten esimerkiksi vapaa-ajan palvelut vastaavat ikäihmisten tarpeisiin ja miten ikääntyneiden osallistumista voidaan tukea.

Toisaalta meillä on hyvin korkean iän saavuttavia seniorikansalaisia. Matkaa eläkeiästä väestömme vanhimpiin on vuosissa mitattuna useita kymmeniä vuosia. Vuosien karttuessa palveluiden tarve lisääntyy. Palveluissa tulisi turvata ikäihmisten tarvitsema hoiva ja tuki arkisiin toimiin, kuitenkin arvokas vanhuus ja mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin säilyttäen. Kun kotona asuminen käy turvattomaksi, tulee ikäihmisellä olla asuinpaikasta riippumatta mahdollisuus laadukkaaseen hoivaan, jossa moniammatillista henkilökuntaa on riittävästi. Seniorit ovat myös merkittävä voimavara kolmannen sektorin ja omaishoidon työsarolla. Näiden tärkeiden toiminta-alueiden kehittämistä ja vahvistamista tulee edelleen jatkaa.

Ikääntyvien kansalaisten pärjääminen digitalisoituvassa maailmassa, jossa suuri osa palveluista on saatavilla vain internetin välityksellä, on huolenaihe. Tänä päivänä myös erilaisia kodin laitteita ja apuvälineitä hallitaan digitaalisesti. Älylaitteiden avulla voidaan myös torjua yksinäisyyttä. Järjestelmien helppokäyttöisyyden merkitys korostuu. Palveluissa on kuitenkin edelleen huomioitava

ne ikääntyneet ja vammaiset henkilöt, jotka eivät ole älylaitteiden kautta saavutettavissa. Tavoitteemme on, että ihmisten itsemääräämisoikeus ja mahdollisuus elää omansa näköistä elämää toteutuu sairaudesta ja iästä riippumatta. Jokaisella ihmiselle on turvattava oikeus päättää omista asioistaan ja tulla kuulluksi. Tämä on erityisen tärkeää muistisairaille ja heidän omaisilleen.

Ikään perustuva syrjintä on pystyttävä kitkemään yhteiskunnastamme. Laadukas elämä edellyttää terveyden, turvallisuuden ja talouden lisäksi mahdollisuutta osallisuuteen ja itsensä toteuttamiseen. Monipuoliset vapaa-ajanpalvelut, kuten liikunta- ja kulttuuripalvelut, ovat tärkeitä hyvinvointia lisääviä tekijöitä monen ikäihmisen arjessa. Jokainen on yksilö - persoonallisuus ei jää eläkkeelle.

Kohennetaan senioreiden elämänlaatua ja hyvinvointia

- Harrastukset ja vuorovaikutus tuovat sisältöä elämään, pitävät aktiivisuutta yllä ja auttavat osaltaan myös torjumaan yksinäisyyttä. Kehitämme helppoja tapoja ylläpitää sosiaalisia kontakteja.
- Vahvistamme yhteisöllisyyden tukea ja yksinäisyyden ehkäisyä myös palveluasumisen suunnittelussa. Kehitämme uudenlaisia yhteisöasumisen muotoja, joissa erilaiset palvelut ovat osa kokonaisuutta.
- Kulttuuripalvelujen saavutettavuudesta ja kulttuurilaitosten esteettömyydestä huolehtimisen lisäksi sisällytämme hoiva- ja hoitokotien toimintaan taidetta ja kulttuuria.
- Kaupunkiympäristö ja palvelut on suunniteltava esteettömiksi. Digitaalisten laitteiden ja palveluiden lisääntyessä on huolehdittava niiden käyttäjäryhmien palveluista, joille digiasiointi ei ole mahdollista. Ehkäistään digisyrjäytymistä varmistamalla jokaiselle riittävä osaaminen ja tuki käyttää digitaalisia palveluita.
- Vanhuspalvelut, kotihoito, ikäihmisten perhehoito, ympärivuorokautinen hoiva ja omaishoito, on uudistettava kokonaisuutena niin, että jokainen voi luottaa saavansa tarvittaessa laadukkaan ja inhimillisen hoidon, hoivan ja kuntoutuksen asiakaslähtöisesti. Haluamme turvata osaavan henkilöstön riittävyuden kaikissa vanhusten palvelujen eri muodoissa.
- Arjen apuna toimivia teknologioita, kuten älymattoja, liikkeentunnistimia, liikkumisen ja kommunikaation apuvälineitä, lääkerobotteja tai työntekijöiden mobiiliraportointivälineitä paremmin hyödyntämällä voidaan kehittää hoivan laatua ja turvallisuutta.
- Ikäihmisten kuntoutusta on kehitettävä ja vahvistettava. Ikääntyneet hyötyvät kuntoutuksesta. Se parantaa elämänlaatua, liikkumis- ja toimintakykyä ja edistää mahdollisuutta jatkaa itsenäistä elämää sekä osallistumista kodin ulkopuolisiin toimintoihin. (siirretty tähän)
- Vahvistamme liikunnan käyttöä hoitomuotona ja kuntoutuksessa. Sote-alan ammattilaisten koulutuksessa liikunnan roolia terveyttä edistävänä tekijänä on lisättävä. Ennaltaehkäisy ja kuntouttavan työotteen on oltava mukana kaikissa ikääntyneiden palveluissa jo varhaisessa vaiheessa.
- Jos kotona asuminen ei ole mahdollista esim. terveyden tai heikentyneen toimintakyvyn takia, tulee ikäihmisen päästä viipymättä asuinpaikasta riippumatta laadukkaaseen hoivaan, jossa on riittävästi moniammatillista henkilökuntaa.
- Tuemme omaishoitajien jaksamista vapaapäivillä sekä tarjoamalla räätälöidympiä tuki- ja muita palveluita. Esimerkiksi lisäämme palvelusetelin käyttöä yksilöllisempien valintojen mahdollistamiseksi.
- Pilottoimme tuettua hoivavapaata oman läheisen lyhytaikaisen hoivan ja esimerkiksi saattohoidon mahdollistamiseksi. Työssäkäyvällä pitää olla mahdollisuus jäädä hoitamaan sairastunutta läheistään tuetusti, kun kyseessä on lyhytaikainen hoivan tarve.

- Kehitämme kotitalousvähennystä siten, että se tukee ikääntyneen väestön mahdollisuutta hankkia itselleen palveluita.

NYKYINEN TEKSTI

Sosiaalinen kestävyys kuten sosiaali- ja terveystalvet

”Oikeudenmukaisuuteen kuuluu, että ahkeruus ja järkevät valinnat tuovat menestystä tekijälleen. Siihen kuuluu myös, että vaikeuksiin joutunutta autetaan nousemaan jaloilleen.”

– Kokoomuksen periaateohjelma

Yhteiskunnan sosiaalista kestävyyttä mitataan sillä, miten se kykenee turvaamaan heikoimmassa asemassa olevien elämän inhimilliset lähtökohdat syntymästä elämän viimeiseen päivään asti. Tämä koskee niin toimeentuloa kuin tärkeiden palveluiden saatavuutta. Kokoomuksen tavoite on, että jokainen suomalainen saa tarvitsemansa sote-palvelut nopeasti ja laadukkaasti asuinpaikasta tai taloudellisesta asemasta riippumatta.

Kokoomuksen aatteen lähtökohtiin kuuluu täysivaltaisen yksilön itsemääräämisoikeus itseään koskevilla asioilla sukupuoleen, ikään, katsomukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen, syntyperään, yhteiskunnalliseen asemaan tai muuhun taustaan katsomatta. Sivistisyhteiskunta kohtelee jokaista jäsentään yksilönä, yhdenvertaisella tavalla.

Kokoomus haluaa turvata nykyistä vahvemmin ihmisten oikeuden sujuvaan hoitoon pääsyyn ja inhimilliseen hoivaan. Tämän teemme palveluiden sisältö- ja asiakasnäkökulmasta. Jonoissa tai katkeilevissa palveluketjuissa harva paranee. Hoidon ja hoivan pitkittynyt odottaminen tai palveluista toiseen pompottelu ainoastaan lisää kokonaiskustannuksia ja inhimillistä taakkaa. Käyttäjän kannalta ei ole merkityksellistä, millainen organisaatiomalli palveluita tuottaa.

Sairauksien ehkäisyssä sekä hoidossa pitää pyrkiä auttamaan jo ennen kuin ihminen tarvitsee sairaalahoitoa. Jokaisen suomalaisen on voitava luottaa siihen, että hän saa tarvitsemansa hoidon ja hoivan oikea-aikaisesti, sujuvasti ja turvallisesti. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä painopiste tulee olla ehkäisevässä työssä.

Oikea-aikaisten, saavutettavien ja tehokkaasti tuotettujen palveluiden lisäksi huomiota on kiinnitettävä jatkossa entistä enemmän terveellisten elämäntapojen edistämiseen ja jokaisen omaan vastuuseen terveydestään. Elämäntapasairauksien ja niiden haittojen vähentäminen terveellisellä ravinnolla, riittäväällä fyysisellä aktiivisuudella ja kohtuuden noudattamisella on verrattomasti tehokkaampaa kuin mitkään lisäykset seurausten hoitamisen resursseihin.

Parempi laatu ja saatavuus palveluille

Suomi on pinta-alaltaan suuri ja väestöltään ikääntyvä maa, jossa sote-palveluiden tarve ei tule lähivuosina vähentymään. Suomen nykyinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä ei ole kunnossa. Ihmiset joutuvat pitkiin jonoihin aivan perustason palveluita saadakseen. Nykyjärjestelmässä myös sillä, missä ihminen asuu, on liian suuri merkitys siihen, millaista hoitoa tämä saa.

Palveluiden järjestämiseen tarvitaan vahvempia vastuutahoja. Sote-palveluiden tulee rakentua kaupunkien ja kuntien yhteistyön pohjalle. Tarvitsemme riittävän vahvoja kuntien yhteistyöalueita tai kuntayhtymiä laadukkaiden palveluiden järjestämiseksi ympäri maata.

Sosiaali- ja terveystalveluiden uudistamisen kärkenä on oltava ihminen ja hoitoon pääsy, sekä laadukkaat ja vaikuttavat palvelut ja järjestelmän kestävyys kustannusten kasvua hillitsemällä. Hyvinvointipalvelujen kehittäminen ei saa jäädä hallinnon uudistamisyritysten jalkoihin.

- **Uudistetaan palvelut ihmisen ehdoilla**

- Puoli vuotta jonossa on liian kauan. Kiristämme hoitotakuuta Kokoomuksen esittämän sote-linjauksen mukaisesti.
- Haemme aktiivisesti julkisten ja yksityisten toimijoiden sekä järjestöjen yhteistyönä terveys- ja sosiaalipalveluihin malleja, jotka kannustavat terveellisten elämäntapojen edistämiseen ja jokaisen vastuuseen omasta terveydestään.
- Vahvistamme itsemääräämisoikeutta eli oikeutta valita itse tai tuetusti. Valinnanmahdollisuuksia on oltava lompakon paksuudesta tai asuinpaikasta riippumatta.
- Toteutamme valintamahdollisuuksien vahvistamisen palvelusetelijärjestelmää kehittämällä ja laajasti hyödyntämällä. Palvelusetelien tarjoamisesta teemme lainsäädännöllä velvoittavaa. Toteutamme palvelusetelijärjestelmän ohjauksen valtakunnallisesti.
- Hyödynnämme henkilökohtaista budjetointia laajempia palvelukokonaisuuksia tarvitseville.
- Kehitämme edelleen sairausvakuutuslain hoitokorvausjärjestelmää, jotta perustason sote-palvelut eivät entisestään ruuhkaudu.
- Ikäihmisten kuntoutusta on kehitettävä ja vahvistettava. Ikääntyneet hyötyvät kuntoutuksesta. Se parantaa elämänlaatua, liikkumis- ja toimintakykyä ja edistää mahdollisuutta jatkaa itsenäistä elämää sekä osallistumista kodin ulkopuolisiin toimintoihin.
- Parannamme hoiva-alan työoloja ja lisäämme suunnitelmallisesti koulutusmääriä työtaakan helpottamiseksi. Otamme käyttöön hoito- ja hoivatyötä helpottavia teknologioita.

- **Yhtenäistetään sote-tiedontuotantoa**

- Puramme viranomaisten päällekkäiset tiedonkeruuelvoitteet
- Harmonisoimme kansalliset tietomäärittelyt, tietorakenteet ja kirjaamisohjeet niin, että tiedot voidaan kertakirjata sujuvasti osana palveluprosesseja. Varmistamme, että kaikki tieto on koneluettavaa.
- Laajennamme laaturekistereitä ja edistämme hoidon vaikuttavuusarviointien tulosten avoimuutta.

- **Seuraavaan epidemiaan on varauduttava paremmin**

- Mahdollisiin tuleviin epidemioihin on varauduttava koronaepidemiasta saatuja oppeja ja kansainvälistä tutkimustietoa hyödyntäen.
- Pidämme yllä ja tarpeen mukaan vahvistamme väestön rokotuskattavuutta. Luomme valmiuden toteuttaa nopealla aikataululla koko väestön kattavia massarokotuksia, riskiryhmät priorisoiden.
- Varmistamme, että epidemian puhjetessa hoitohenkilöstöllä on kaikissa tilanteissa riittävät ja asianmukaiset suojavarusteet käytettävissä. Henkilöstön työhyvinvointia ja työssä jaksamista on tuettava kriisioloissakin.

- Teemme maan kattavan suunnitelman saatavilla olevan laboratoriokapasiteetin mobilisoimiseksi tartuntatautien testauskäyttöön mahdollisimman nopealla varoitusaajalla.

Huomio ongelmien ennaltaehkäisyyn ja tehokkaaseen apuun

Mielenterveyspalveluiden saatavuus ja toimet mielenterveysongelmien ehkäisemiseksi on turvattava. Yksilön hädän lisäksi kysymys on valtavasta yhteiskunnallisesta haasteesta: Mielenterveysongelmat ovat jo suurin yksittäinen työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syy. Koronakriisin vaikutuksesta riski mielenterveysongelmien puhkeamiselle ja pahenemiselle on kasvanut entisestään. Huoli toimeentulosta on kasvanut monessa kotitaloudessa lomautusten, irtisanomisten ja yrittäjien ahdingon myötä. Kotiin eristäytymisen pelätään syventävän perheiden kriisejä. Huoli vähävaraisten lapsiperheiden pärjäämisestä, perhe- ja lähisuhdeväkivallasta ja päihteiden käytön lisääntymisestä, vanhempien psyykkisten ongelmien syventymisestä, uupumisesta sekä parisuhdeongelmien kasvamisesta ja huolto- ja tapaamisriitojen pahenemisesta on merkittävä. Rutiinien rikkoutuessa päihteiden käyttö voi lisääntyä ja henkinen hyvinvointi olla koetuksella. Tämä lisää riskiä mielenterveysongelmien puhkeamiselle tai pahenemiselle.

- **Mielenterveyden haasteeseen on aika tarttua**
 - Kokoomuksen mielestä mielenterveyspalvelut pitää saada matalalla kynnyksellä, ja hoitoon pitää päästä hoitotakuun puitteissa, selvästi nykyistä nopeammin. Mielenterveyspalveluiden saatavuus on turvattava terapiatakuu -aloitteen mukaisesti.
 - Otamme mielenterveyspalveluissa nykyistä vahvemmin huomioon myös ihmisen kokonaisvaltaisen terveyden edistämisen ja elämänhallinnan. Tämä kattaa niin ravinnon, liikunnan ja sosiaaliset suhteet kuin mahdollisuuden työntekoon eri järjestelyin.
- **Autetaan eniten tukea tarvitsevat jaloilleen toimivilla sosiaalipalveluilla**
 - Vähennämme asunnottomuutta kirjaamalla asunnottomuuden vähentäminen valtion tukemien vuokra-asuntojen keskeisimpiin tehtäviin. Tavoitteena tulee olla, että Suomessa jokaisella on asunto.
 - Huolehdimme lastensuojelun resurssien riittävydestä painottaen erityisesti ennaltaehkäisevää työtä. Samoin turvaamme perheiden kotipalvelun ja perhesosiaalityön resurssit. Perheiden kotiin tuotavat palvelut ovat tehokkaimpia tapoja auttaa perheitä ja ehkäistä uupumista ja loppuun palamista.
- **Päihdeongelmista ja riippuvuuksista kärsiviä on autettava tehokkaasti**
 - Jos ihminen haluaa lopettaa päihteiden käytön ja tarvitsee siihen tukea, sitä on oltava helposti ja matalalla kynnyksellä saatavilla.
 - Hyödynnämme kolmannen sektorin osaamista vanhusten yksinäisyyden helpottamisessa, keinona ennaltaehkäistä ikääntyneen väestön alkoholin liikkakäytön yleistymistä.
 - Tehostamme alkoholin liikkakäytön tunnistamista ja siihen puuttumista työpaikoilla. Kehitämme työpaikoille tähän toimintamallin.
 - Päihderiippuvuudesta kärsivän äidin oikeus käyttää päihteitä ei voi koskaan olla tärkeämpi kuin lapsen oikeus syntyä terveenä. Lapsen terveyden turvaamiseksi on tarvittaessa sovellettava pakkohoitoa tai ennakoivaa huostaanottoa.
 - Päihderiippuvuutta vähentämällä voidaan vähentää myös alttiutta rikolliseen elämäntapaan. Teemme tarvittavat lakimuutokset, jotta vankiloiden päihdeettömyyttä pystytään valvomaan mahdollisimman tuloksekkaasti.
 - Lisäämme tullin, rajavartiolaitoksen ja poliisin voimavaroja huumeiden salakuljetuksen ja kaupan paljastamiseksi ja tekijöiden löytämiseksi.

- Mahdollistamme huumeiden käyttäjille kaikkialla matalalla kynnyksellä pääsyn vieroitukseen ilman pelkoa rikolliseksi leimautumisesta. Tuemme riippuvuudesta eroon päässeitä päihteettömän elämäntavan ylläpidossa.
- Riippuvuudet johtavat helposti kierteeseen, joka ajaa taloudellisiin, sosiaalisiin ja terveydellisiin ongelmiin ja jopa rikollisuuteen. Asetamme rahapelipolitiikassa peliongelmiin vähentäminen ensisijaiseksi tavoitteeksi.
- Torjumme rahapeli-riippuvuutta siirtämällä peliautomaatit erillisiin tiloihin, joihin pääsyä kontrolloidaan tehokkaasti. Veikkauksen peleihin on voitava omasta pyynnöstä saada elinikäinen porttikielto.
- Rahapeliongelmaisten ihmisten auttamisen osaamista ja resursseja vahvistamme niin matalan kynnyksen palveluissa kuin vaativimmissakin palveluissa.

Hyvä elämä eläkkeellä ja ikäihmisenä

Elinajan pidentyessä ja pitkäikäisyyden yleistyessä ei eläkeikäisiä voi pitää yhtenäisenä ryhmänä. Yhä useampi kansalainen on terve ja toimintakykyinen vuosikymmeniä eläkkeelle siirtymisensä jälkeen. Aktiivinen 70-vuotias voi olla paremmassa kunnossa kuin 50-vuotias fyysisesti passiivinen henkilö. Hyväkuntoisten ja aktiivisten senioreiden joukon kasvaessa on pohdittava, miten esimerkiksi vapaa-ajan palvelut vastaavat ikäihmisten tarpeisiin ja miten ikääntyneiden osallistumista voidaan tukea.

Toisaalta meillä on hyvin korkean iän saavuttavia seniorikansalaisia. Matkaa eläkeiästä väestömme vanhimpiin on vuosissa mitattuna useita kymmeniä vuosia. Vuosien karttuessa palveluiden tarve lisääntyy. Palveluissa tulisi turvata ikäihmisten tarvitsema hoiva ja tuki arkisiin toimiin, kuitenkin arvokas vanhuus ja mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin säilyttäen. Kun kotona asuminen käy turvattomaksi, tulee ikäihmisellä olla asuinpaikasta riippumatta mahdollisuus laadukkaaseen hoivaan, jossa moniammatillista henkilökuntaa on riittävästi. Seniorit ovat myös merkittävä voimavara kolmannen sektorin ja omaishoidon työsarjoilla. Näiden tärkeiden toiminta-alueiden kehittämistä ja vahvistamista tulee edelleen jatkaa.

Ikääntyvien kansalaisten pärjääminen digitalisoituvassa maailmassa, jossa suuri osa palveluista on saatavilla vain internetin välityksellä, on huolenaihe. Tänä päivänä myös erilaisia kodin laitteita ja apuvälineitä hallitaan digitaalisesti. Älylaitteiden avulla voidaan myös torjua yksinäisyyttä. Järjestelmien helppokäyttöisyyden merkitys korostuu. Palveluissa on kuitenkin edelleen huomioitava ne ikääntyneet ja vammaiset henkilöt, jotka eivät ole älylaitteiden kautta saavutettavissa. Tavoitteemme on, että ihmisten itsemääräämisoikeus ja mahdollisuus elää omansa näköistä elämää toteutuu sairaudesta ja iästä riippumatta. Jokaisella ihmiselle on turvattava oikeus päättää omista asioistaan ja tulla kuulluksi. Tämä on erityisen tärkeää muistisairaille ja heidän omaisilleen.

Ikään perustuva syrjintä on pystyttävä kitkemään yhteiskunnastamme. Laadukas elämä edellyttää terveyden, turvallisuuden ja talouden lisäksi mahdollisuutta osallisuuteen ja itsensä toteuttamiseen. Monipuoliset vapaa-ajanpalvelut, kuten liikunta- ja kulttuuripalvelut, ovat tärkeitä hyvinvointia lisääviä tekijöitä monen ikäihmisen arjessa. Jokainen on yksilö - persoonallisuus ei jää eläkkeelle.

• Kohennetaan senioreiden elämänlaatua ja hyvinvointia

- Koronakriisin takia moni ikääntynyt joutui olemaan erossa läheisistään, mikä on ollut omiaan pahentamaan yksinäisyyttä ja siitä aiheutuvia monenlaisia ongelmia. On luotava suositukset, jotka mahdollistavat joustavasti erilaisten tilanteiden

huomioimisen, miten vastaavissa tilanteissa voitaisiin turvallisesti pitää yhteyttä läheisiin.

- Harrastukset tuovat sisältöä elämään, pitävät aktiivisuutta yllä ja auttavat osaltaan myös torjumaan yksinäisyyttä. Kehitämme helppoja tapoja ylläpitää sosiaalisia kontakteja ja harrastaa myös kotoa käsin.
- Vahvistamme yhteisöllisyyden tukea ja yksinäisyyden ehkäisyä myös palveluasumisen suunnittelussa. Kehitämme uudenlaisia yhteisöasumisen muotoja, joissa erilaiset palvelut ovat osa kokonaisuutta. Kulttuuripalvelujen saavutettavuudesta ja kulttuurilaitosten esteettömyydestä huolehtimisen lisäksi sisällytämme hoiva- ja hoitokotien toimintaan taidetta ja kulttuuria.
- Otamme aluesuunnittelussa entistä paremmin huomioon senioreiden tarpeet, niin liikenneratkaisujen kuin asuinalueiden suunnittelun osalta.
- Digitaaliset ratkaisut ja teknologia on saatava avuksi ikäihmisten asioinnin ja yhteydenpidon helpottamiseksi. Ikääntyneille tarvitaan helppokäyttöisiä välineitä, kuten monipalvelupäätteet, sekä tukea niiden ottamiseksi käyttöön.
- Vanhuspalvelut, kotihoito, ikäihmisten perhehoito, ympärivuorokautinen hoiva ja omaishoito, on uudistettava kokonaisuutena niin, että jokainen voi luottaa saavansa tarvittaessa laadukkaan ja inhimillisen hoidon, hoivan ja kuntoutuksen asiakaslähtöisesti. Haluamme turvata osaavan henkilöstön riittävyyden kaikissa vanhusten palvelujen eri muodoissa.
- Vahvistamme liikunnan käyttöä hoitomuotona ja kuntoutuksessa. Sote-alan ammattilaisten koulutuksessa liikunnan roolia terveyttä edistävänä tekijänä on lisättävä. Ennaltaehkäisy ja kuntouttavan työotteen on oltava mukana kaikissa ikääntyneiden palveluissa jo varhaisessa vaiheessa.
- Jos kotona asuminen ei ole mahdollista esim. terveyden tai heikentyneen toimintakyvyn takia, tulee ikäihmisen päästä viipymättä asuinpaikasta riippumatta laadukkaaseen hoivaan, jossa on riittävästi moniammatillista henkilökuntaa.
- Lisäämme suunnitelmallisesti hoitohenkilöstön ja muun tarvittavan henkilökunnan koulutusmääriä. Ympärivuorokautisen hoivan henkilöstön lisääminen ei saa vaarantaa esimerkiksi kotihoitoa, jossa ammattilaisten tarve kasvaa yhtä lailla.
- Tuemme omaishoitajien jaksamista vapaapäivillä sekä tarjoamalla räätälöidymiä tuki- ja muita palveluita. Esimerkiksi lisäämme palvelusetelin käyttöä yksilöllisempien valintojen mahdollistamiseksi. Rakennamme omaishoidon tukeen yhtenäiset hoitokriteerit. Tuki ei saa riippua ihmisen asuinpaikasta.
- Pilottoimme tuettua hoivavapaata oman läheisen lyhytaikaisen hoivan ja esimerkiksi saattohoidon mahdollistamiseksi. Työssäkäyvällä pitää olla mahdollisuus jäädä hoitamaan sairastunutta läheistään tuetusti, kun kyseessä on lyhytaikainen hoivan tarve.
- Kaikkein pienituloisimpia ja eniten sairastavia eläkeläisiä autamme kohtuullistamalla terveydenhuollon asiakasmaksuja sekä kehittämällä lääkekorvausjärjestelmää.
- Varmistamme eläkkeiden ostovoiman kehityksen suhteessa elinkustannuksiin seuraamalla säännöllisesti eläkkeensaajien todellisen kulutusrakenteen ja yleisen kulutusrakenteen vastaavuutta.
- Perumme kotitalousvähennyksen leikkauksen. Toteutamme kotitalousvähennyksen Sitran mallin mukaisesti parannettuna ikääntyneille kansalaisille, jolloin siitä tulee tuen ja verohuojennuksen yhdistelmä. Tämä parantaa ikäihmisten mahdollisuuksia itse hankkia tarvitsemiaan palveluita.